

Orlean, S. (2020). *Kütüphanelerin Bilinmeyen Dünyası* (Ö. Özarpacı, Çev.). İstanbul: The Kitap. 342 s. ISBN: 9786057950932

Fatma Sağlam Özdemir*

Book Review

The Library Book

Los Angeles Public Library and its fire, which is the subject of his eighth book as a result of his son Austin's assignment, is a spiritual bridge between the author's mother and son. The author, who is a person friendly to both library and librarian is actually paying his love for books and libraries to his mother by writing this book as a gift to her, who suffered from dementia and later sentenced to eternity, as well as a debt of loyalty on the grounds that libraries carry love, compassion, freedom and wisdom rather than buildings that contain books.

Gazeteci ve yazar Susan Orlean tarafından yazılan, orijinal adı “The Library Book” olan dilimize “Kütüphanelerin Bilinmeyen Dünyası” olarak çevrilen kitabın ilk baskısı Temmuz 2020’de The Kitap yayınları tarafından Türkiye’de okuyucuları ile buluştu.

Yazar, sekizinci kitabı olan, oğlu Austin’in okul ödevinin esin olduğu ve Los Angeles Halk Kütüphanesi ile yangını konu aldığı bu yapıtı ile temelde kütüphane ile annesi ve oğlu arasında kurduğu manevi bağı yansıtmayı amaçlamıştır.

Gerçek bir kütüphane ve kütüphaneci dostu olan yazar, bu kitabı yazarak, annesine bağladığı kitap ve kütüphane sevgisini gösterdiği gibi, demans olan ve daha sonra sonsuzluğa uğurladığı annesine bir hediye vermiş oluyor. Öte yandan, kütüphanelerin kitapları barındıran binalardan çok sevgi, merhamet, özgürlük, bilgelik taşıdıkları gerekçesiyle vefa borcunu da ödüyor aslında...

Los Angeles Halk Kütüphanesi yangını Amerika’nın en büyük kütüphane yangını olarak tarihteki yerini almıştır. 26 Nisan 1986 yılında Sovyetler Birliği’nde meydana gelen Çernobil patlamasının gölgesinde kalan, 29 Nisan 1986 tarihinde meydana gelen Los Angeles Halk Kütüphanesi yangını yaklaşık 7 saat 38 dakika sürmüştür; sonucunda 400 bin kitap tamamen kül olmuş, 700 bin kitap kullanılamayacak duruma gelmiştir. Anılan dönemde yazar tarafından kütüphanede iki milyon kitap olduğu vurgulanmaktadır. Susan Orlean’ın kütüphaneyi ve bu

* Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Prof. Dr. Halil İnalçık Kütüphanesi. E-posta: fsaglam@ankara.edu.tr

Lec., Ankara University Faculty of Languages and History-Geography Prof. Dr. Halil İnalçık Library.

Geliş Tarihi – Received: 19.01.2021

Kabul Tarihi – Accepted: 10.03.2021

yangını konu alan, yaklaşık yedi yıl süren titiz araştırması 32 bölümden oluşmaktadır. Yazar, yapıtını, bölümler arasında tarihi bir akış gözetmeksizin bulunduğu zamandan geriye dönüşler ile kimi zaman profesyonel kimi zaman yeni mezun çömez bir kütüphaneci duygusuyla özverili ve sürükleyici bir roman tadında yazmıştır. Bunu yaparken biz kütüphanecilere değil ama okuyuculara yabancı gelebilecek bir “sistem” kullanmıştır. Her bir bölümle ilgili kaynakları en başta verirken Dewey Onlu Sınıflama Sistemi’nde yer alacağı numarayı da yazmıştır. Bu bağlamda kitap aslında Dewey Onlu Sınıflama Sistemi’ni kullanan; kitaplarıyla, E- kitaplarıyla, DVD, CD’lerden oluşan cüce bir kütüphanedir.

Orlean, bir paragrafında kütüphaneleri ve zamanı ölümsüzlüğe biriken ve yararlanmaya açık bir havuza benzetiyor. (s. 12). “İnsanlar neredeyse kütüphane inşa etmeye başladıkları zamandan beri kütüphaneleri yakıyorlar.” (s. 99). Zamanın yani bilginin biriktiği ve yararlanmaya sunulduğu kütüphanelerin insan eliyle yakılması veya yıkılması o kadar çoktur ki yazar “bazen dünyada kitap kalmış olmasına inanmakta bile güçlük çekiyorum”(s. 102) diyerek ironi yapmıştır. Yanan ve yıkılan kütüphaneler, en başta da Mısır’ın İskenderiye Kütüphanesi, çok acıdır ki bir kez daha Orlean’ın satırlarıyla karşımıza çıkmaktadır.

Kitapta Susan Orlean, Los Angeles Halk Kütüphanesi’nin tarihine 1844 yıllarına dayanan kuruluş hikâyesinden başlayarak geniş bir şekilde yer vermiş; paralelinde kütüphane yöneticileri ve çalışanları hakkında kimi zaman kısa kimi zaman uzun biyografiler sunarak birçok ilginç ve renkli simayı bize tanıtmıştır. Tarih ve tanıtımları bununla kalmamış; Amerika Kütüphane Derneği (ALA), Melvil Dewey, genel olarak kütüphaneciler, kütüphane ve kütüphanecilik tarihi ile katıldığı kütüphanecilik konferanslarını sıradan bir okuyucunun anlayabileceği usta satırlarından eksik etmemiştir. Yer yer kütüphanenin ziyaretçilerinden ve sıra dışı kullanıcılarından bahsetmesi ise kimi zaman yüzümüzde tebessüm oluşturmakta kimi zaman da bizi hayretler içerisinde bırakmaktadır.

Yangını söndürme esnasında sudan etkilenen 700 bin kitabın küften etkilenmemesi için gıda dondurucu depolarında istif edilmesi yani dondurulması ve iki yıl geçtikten sonra bu kitapların çözdürülüp kurutulması projesini en ince ayrıntısına kadar yazması Orlean’ı sempatik bir mühendis olarak karşımıza çıkarıyor.

Yazar, “Fahrenheit 451” kitabına atıfta bulunmuştur. (s. 108) Ray Bradbury’nin 1953 yılında yazdığı kâğıdın 451 sıcaklıkta yanma derecesini isim olarak verdiği distopik kitabının “benim yuvam” dediği kütüphanede 2000 fahrenheitin üzerine çıkan korkunç bir yangında yanabileceğini aklından geçirmiş miydi? Yangını başlattığı iddia edilen Harry Peak’ın duygularını hissetmek amacıyla Orlean’ın kendi evinin bahçesinde yakmaya karar verdiği kitabın “Fahrenheit 451” olması manidardır.

Yazar kitapta, kütüphane yangınına çıkardığı iddia edilen Harry Peak’ın (1959-1993) yaşamını araştırarak gerçekten yangını Harry’nin çıkarıp çıkarmadığı üzerinde çok düşünüyor. “Halk Kütüphanesi yangını kafamı çok karıştırıyordu. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım yangını Harry’nin başlatmış olduğuna kendimi tam anlamıyla ikna edemiyordum.” (s.288). Yazarın kafası karışık ve Harry’nin hikayesi belirsizlik taşımaktadır, belirli olan ise yangını kimin çıkardığının öneminin olmamasıdır, önemli olan “zamanın” biriktiği bir kütüphanede “zamanın” yok olmasıdır.